

άτονιάρεις επίθ. Δ.Κρήτ. Οὐδ. άτονιάρικο Δ.Κρήτ.
Έκ τοῦ οὐσ. άτονία καί τῆς καταλ. -ιάρεις.
Άδύνατος, ισχνός, άπαχος, επί ζώων: Άτονιάρικα όζά.

άτονιάρω Κρήτ.

Έκ τοῦ οὐσ. άτονία καί τῆς παραγωγικῆς καταλ.
-άρω. Ἡ λ. καί ἐν Έρωτοκρ. Πβ. Β 1019 (έκδ. ΣΞαν-
θουδ.) «δέν εἶν' πρεπό τοῦ Ρώκριτου νά στέκη ν' άτο-
νιάρη».

Άτονιάρω, ό ίδ.

άτονος επίθ. λόγ. σύνηθ.

Τό άρχ. επίθ. άτονος.

1) Ό χωρίς έντασιν, έξησθενημένος, άδύνατος: Άτονο
βλέμμα. Άτονη ματιά. Άτονη έκφρασι. 2) Έν τῇ γεω-
ματικῇ ό μῆ φέρων τόνον, ό μῆ τονούμενος: Άτονη λέξι
-συλλαβή. Άτονα φωνήεντα.

άτονώ λόγ. σύνηθ. άτονάω Καλαβρ. (Μπόβ.) Κε-
φαλλ. άτουνάων Μακεδ. (Θεσσαλον.) άτονίζω Πελοπ.
(Οίν.) — Λεξ. Περιδ. Βυζ. Μπριγκ. άτουνίζον Στερελλ.
(Αἰτωλ.) άτονίζω Παξ. άτονίτιζω Καλαβρ. (Μπόβ.)

Τό άρχ. άτονώ.

1) Πάσχω άτονίαν, άδυνατώ, έξαντλούμαι σύνηθ.: Ά-
τόνησε πολὺ ό άρρωστος. Σε βλέπω πολὺ άτονισμένο. Καί
μειβ. καθιστώ τινα άσθενή, έξαντλώ σύνηθ.: Οἱ καταχρή-
σεις άτονίζουν τό σώμα. 2) Λιποθυμώ Μακεδ. (Θεσσαλον.)

3) Κοπιάζω πολὺ πρὸς έκτέλεσιν έργου τινός Παξ —
Λεξ. Δημητρ.: Άιτόνησα ν' άνεβώ τό βουνό. Άιτόνησα νά σέ
δω νά 'ρθης, γυιέ μου Λεξ. Δημητρ.

άτοπα επίρρ. σύνηθ. καί Πόντ. (Όφ.)

Έκ τοῦ επίθ. άτοπος. Ἡ λ. καί παρὰ Βλάχ.

Άτόπως, άπρεπώς, κακώς ένθ' άν.: Μίλησε - φέρεθηκε
άτοπα σύνηθ. Άτοπα έποίδε Όφ. Συνών. άδρομα. Πβ.
άταίριαστα.

άτοπος επίθ. λόγ. σύνηθ. άτοπο Τσακων.

Τό άρχ. επίθ. άτοπος.

Ό μῆ έχων τὸν τόπον του, παράλογος, άπρεπῆς σύνηθ.:
Άτοπη άστειότητα - παρατήρησι - σκέψι. Άτοπα λόγια. Γίνον-
ται πολλὰ άτοπα. Κάνω - λέγω άτοπα. Συνών. άδρομος.

-άτορας κατάλ. πολλαχ.

Άπεσπάσθη έκ τῶν εἰς -άτορας οὐσιαστικῶν, ά έκ
τῶν άρχ. εἰς -άτωρ, οἶον: άυτοκράτορας, κοσμο-
κράτορας, παντοκράτορας κττ., καθ' ή καί τὰ νεώ-
τερα κλειδοκράτορας, στομοκράτορας.

Δι' αὐτῆς σχηματίζονται οὐσιαστικά έξ οὐσιαστικῶν ἢ
ρημάτων ἢ έπιρρημάτων δηλοῦντα συνήθως άξιώμα τι ἢ
τὸν δρῶντα, οἶον: άλογο - άλογάτορας, άναστάτης - άναστά-
τορας, άνέμη - άνεμάτορας, άποστολή - άποστολάτορας, μαγαζί
- μαγαζάτορας, νοίκι - νοικάτορας, παιγνίδι - παιγνιδιάτορας,
άρμεγω - άρμεγάτορας, βαθγὰ - βαθγάτορας, βλέπω - βλεπάτο-
ρας κττ.

άτόρνευτος επίθ. σύνηθ. καί Πόντ. (Κερασ. Τραπ. κ.ά.)

Τό μεσν. επίθ. άτόρνευτος.

1) Ό μῆ τορνευμένος, ό μῆ δουλευμένος εἰς τόρνον,
ἐπὶ ξύλου σύνηθ. 2) Άκόσμητος, άκαλλώπιστος, άποί-
κιλτος Πόντ. (Κερασ. Τραπ. κ.ά.): Δεσὶν άτόρνευτον (δεσὶν
= κανάτα) Τραπ. Συνών. άτορνος.

άτορνεψία ή, Πόντ. (Κερασ.)

Έκ τοῦ επίθ. άτόρνευτος.

Τό νά εἶναι τι άτόρνευτον.

άτορνος επίθ. άμάρτ. άτορνος Πελοπ. (Άράχ.)

Έκ τοῦ στερητ. ά- καί τοῦ οὐσ. τόρνος.

Άτόρνευτος 2, ό ίδ.: Σκουτί άτορνο.

-άτος κατάλ. σύνηθ. -άτους βόρ. ιδιώμ. Οὐδ.
πληθ. -άτα Κεφαλλ.

Ἡ μεσν. κατάλ. -άτος, ἥτις έκ τῆς Λατιν. καταλ. -atus.
Πβ. ΓΉατζιδ. ΜΝΕ 1, 422.

Δι' αὐτῆς σχηματίζονται 1) Έπίθετα α) Έξ οὐσι-
αστικῶν δηλοῦντα (α) Τὸν έχοντα τό ὑπὸ τοῦ οὐσιαστι-
κοῦ σημαίνόμενον, οἶον: άμύγδαλο - άμυγδαλάτος, άργυροζώ-
ναρο - άργυροζωναράτος, δρόσο - δροσάτος, ζάχαρι - ζαχαράτος,
κρασί - κρασάτος, μέλι - μελάτος, μόσκος - μοσκάτος, μυρωδιά
- μυρωδάτος, ξίδι - ξιδάτος κττ. (β) Τό σχῆμα αὐτοῦ, οἶον:
άγγούρι - άγγουράτος, άγκίστρι - άγκιστράτος, άπίδι - άπιδάτος,
λαγύνη - λαγυνάτος κττ. (γ) Τὸν όμοιον ἐν γένει πρὸς τό
πρωτότυπον, οἶον: άφρός - άφράτος. β) Έξ έπιθέτων
δηλοῦντα τὸν έχοντα τὴν ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου έκφραζο-
μένην ιδιότητα, οἶον: άτιμος - άτιμάτος. γ) Έξ έπιθέτων
καί οὐσιαστικῶν δηλοῦντα τὸν έχοντα τὴν ὑπ' αὐτῶν έκ-
φραζομένην έννοιαν, οἶον: άσπρο δάχτυλο - άσπροδαχτυλά-
τος, άσπρο μάγουλο - άσπρομαγουλάτος, άσπρο μελίγγι - άσπρο-
μελιγγάτος κττ. δ) Έκ ρημάτων δηλοῦντα τὸν δρῶντα
ἢ τι παρόμοιον καί ίσοδυναμοῦντα πρὸς παρακείμενον
μετοχῆς, οἶον: τρέχω - τρεχάτος, φεύγω - φευγάτος, χορταίνω
- χορτάτος κττ. 2) Πατρωνυμικά, οἶον: Άλέξαντρος - Άλε-
ξαντράτος, Λωρέντζος - Λωρεντζάτος, Τζαννέτος - Τζαννετάτος
κττ. Κεφαλλ.

άτοῦ τό, σύνηθ.

Έκ τοῦ Γαλλ. ά tout.

1) Έν τῷ χαρτοπαιγνίῳ τό κερδίζον χαρτίον, τό κόζι
σύνηθ.: Παίζω χαρτί άτοῦ. Παίζω τό ρῆγα άτοῦ. Τὰ άτοῦ
εἶναι κοῦπες. || Φρ. Άτοῦ (ἐπὶ έπιμονῆς, οἶον: ἐγὼ σοῦ
μιλῶ κ' σὺν άτοῦ!) 2) Μεταφ. μέσον έπιτυχίας σύνηθ.:
Έχει πολλὰ άτοῦ. Έπαιξε - έχασε καί τό τελευταῖο του άτοῦ.

άτούλωτος επίθ. άμάρτ. άδούλωτος Πόντ. (Κρώμν.
Χαλδ.)

Έκ τοῦ στερητ. ά- καί τοῦ επίθ. τουλωτός.

Ό μῆ σιωπῶν, άνήσυχος, ζωηρός, άτακτος: Άδούλω-
τον μωρόν-παιδί.

άτουμπάνιαστος επίθ. Πελοπ. (Μάν.)

Έκ τοῦ στερητ. ά- καί τοῦ επίθ. *τουμπανιαστός
<τουμπανιάζω.

Ό άνευ τυμπάνου καί μουσικῶν όργάνων τελεσθεῖς,
ἐπὶ γάμου πενιχροῦ: Γάμος άτουμπάνιαστος κί άσουρέλιαστος.
Πβ. άτουμπάνιστος.

άτουμπάνιστος επίθ. Πελοπ. (Καρυά Κορινθ.)

Έκ τοῦ στερητ. ά- καί τοῦ επίθ. *τουμπανιστός
<τουμπανίζω.

Έκεῖνος εἰς τοῦ όποίου τὸν γάμον δέν έπαίχθησαν
τύμπανα, περιφρονητικῶς: Μωρ' άσουραύλιστη κί άτουμ-
πάνιστη, έμένα με σουραυλίσανε καί με τουμπανίσανε! Πβ.
άτουμπάνιαστος.

άτουφέκιστος επίθ. σύνηθ. άδουφέκιστος σύνηθ.
άδουφέκιγος Πελοπ. (Σουδεν. Τρίκκ.) — Λεξ. Δημητρ.

Έκ τοῦ στερητ. ά- καί τοῦ άμαρτ. επίθ. τουφεκι-
στός <τουφεκίζω.

1) Ό μῆ τουφεκισθεῖς σύνηθ.: Δέν άφησαν λαγὸ - πουλλὶ
άτουφέκιστο. Άφίνουν τέτοιους κακούργους άτουφέκιστους!
σύνηθ. Μῶφυγ' ό λαγὸς άδουφέκιγος Σουδεν. β) Έκεῖνος
τὸν όποῖον δέν εἶναι εύκολον νά τουφεκίσῃ κάνεις σύνηθ.:

